

Berigten

VAN DE

UTRECHTSCHÉ ZENDINGSVEREENIGING.

1881.

4.

B A B A U W. (*Timor.*)

Van onzen vroegeren zendeling Br. Niks ontvingen wij een schrijven dd. 22 Dec. 1880, dat ons weder veel genoegen deed. Steeds toont hij een warm hart voor de Zending te houden en vooral belang te stellen in al hetgeen den arbeid onzer zendingvereeniging betreft. Gaarne laten wij het belangrijkste uit dat schrijven hier volgen.

„In mijn laatsten brief beloofde ik,” zoo schrijft hij, „u een overzicht te geven van den toestand op Timor. Evenwel is het mij gebleken, dat mij nog te veel gegevens daartoe ontbraken. Daarom hoop ik, dat een reisje door mijn ressort, u den waren en eigenaardigen toestand nader zal doen kennen en kan dit misschien ook nuttig zijn voor anderen.”

Het voortdurend gejammer, dat men somtijds leest, over het verknocht blijven van de christenen uit de heidenen aan hunne afgoderij, tooverij en gewoonten der vaderen, doet hem dikwijls vreezen, dat sommige broeders geen juiste blik hebben op hunnen werkkring en den toestand der bewoners. Dat gedurig te velden trekken tegen de afgoderij enz. het heeft geen nut, maar waar Jezus in al

zijne volheid verkondigd wordt, daar zal op Gods tijd, alles langzamerhand veranderen.

Als men den heidenen iets ontnemt zonder hun iets beters in de plaats te geven maakt men hun toestand niet beter, maar verergert dien. Onze broeder heeft zelf dit met verdriet moeten leeren. Zoolang de heiden zijn' godsdienst en zijne gewoonten niet vrijwillig verlaat, zoo lang heeft hij ook niets beters leeren kennen. Men kan door voortdurend op hun adat aan te vallen, hen wel dwingen tot eene verbetering in schijn, maar men maakt dan van hen Farizeën, een voor den zendeling waarlijk niet te begeeren volkje.

Onze broeder deelt in den vorm van een reisje, dat hij zich voorstelt met den Director te maken en dien hij in gedachte rondleidt in de verschillende kampons in een gedeelte van zijn ressort, vervolgens een en ander mede om ons bekend te maken met den waren toestand waarin velen van zijne gemeente-leden zich bevinden.

„Nu de noodigste zaken gereed zijn,” zoo vervolgt hij, „die wij op reis zullen behoeven — en wij nemen wat meer rijst mede, opdat wij dezen of genen gekleurden broeder te gast kunnen vragen, beginnen wij onzen tocht. Het is warm, na drie paal, een uur, in het zonnetje gewandeld te hebben bereiken wij de kampong *Poeloe Thie*, alwaar wij met een *beroh* (vlerkprauw) de baai van Koepang zullen oversteken. Hier hebt ge het hoofd, (Kapala Kampong) tevens oudste van de gemeente. Hij is een leerling (anak piara) van den zendeling Heymering en werkelijk een klein degelijk vroom ventje. De kampong is niet groot, het hoofdbestaan der bewoners is de vischvangst en het zout aanmaken. Het ziet er hier niet heel florissant uit. De kampongbewoners zijn meest allen van het regentschap Thie op het eiland Rotti. Zij zijn zeer hulpvaardig. Alles is spoedig gereed, daar komt een troepje aan om ons optenemen, ten einde ons het doorwaden naar de prauw te besparen. Weldra zijn wij uit de kreek en buiten, het zeil is geheschen.

„Nu Hendrik, (de naam van den oudste der gemeente) wij zitten weder op de *beroh* van Tettor; wanneer zullen wij nu toch op onze eigene prauw zitten? Kon ik je nog niet bewegen om de *beroh* van Volkert te nemen? — Je weet onze afspraak, gij betaalt den koopprijs van de *beroh*, dien ik zal betalen, langzamerhand af met visch en zij is uw eigendom.”

„Toewan, die *beroh* neem ik niet, zij is wel sterk en goed gebouwd, maar zij is een *beroh pemali* (een ongeluks prauw) voor de menschen van Thie.”

„Waarom vriend?”

„Heeft Toewan niet gezien, dat er een *boekoe* (kwast) in de *hakkoe* (het onderste gedeelte van de prauw) is, door uitholling uit een stuk hout verkregen?”

„Ja wel, — maar wat zou dat?”

„Toewan, dat is een ongeluk aanbrengend teeken, want ik heb ervaren, dat als er zulk een kwast in zit, de prauw gemakkelijk omslaat, of dat een krokodil den stuurman aangrijpt, altijd is er gesukkel met zulk eene prauw.”

„Wat is daaraan te doen?”

„Niets anders, dan aan de andere zijde ook een gat te boren dan is er evenwicht.”

Hoort u, dat is nu een van de meest ontwikkelde gemeente-leden. De man leest en schrijft goed, heeft voor velen eene benijdenswaardige bijbelkennis — en toch is de man niet los van het bijgeloof aan verschillende teekens, kwasten en nerven in het hout, die voor hem de uiterlijke teekenen zijn, of het eene gelukkige of ongelukkige prauw zal zijn bij zijne vischvangst, of op de vaart. Soortgelijk bijgeloof vindt men ook nog bij de Javanen. Hieruit blijkt genoegzaam, dat de man noch verstandelijk noch geestelijk genoeg ontwikkeld is, daar hij zulk bijgeloof nog niet los kan laten. Verscheidene malen heb ik er zijdelings met hem over gesproken, maar hij had het ervaren met eene andere prauw en het is mij nog niet gelukt om hem tot andere gedachten te brengen — en hem daartoe dwingen, dat kan ik niet. Het spijt mij, ik

zou meer over de ongelukken van de prauw willen verhalen, maar daar leggen wij reeds voor de brug, die ons op den weg van Paritti zal brengen. Hier ligt een fort, dat vroeger gebouwd is, toen men in 1854 een aanval moest verduren van de Timoreezen. Het ziet er hier wat beter uit — wij nemen onzen intrek in de *roemah compagnie* (het logement voor reizende ambtenaren). Hier krijgen wij reeds spoedig bezoek, dat is Bolama, een flinke man, *Kapala Prang*, (aanvoerder in den oorlog) wel is hij wat hard en streng maar hij is iemand, die zijne zaken weet, — en daar is de onderwijzer met de diakenen, — zij komen zeker vernemen wanneer het H. Avondmaal gevierd zal worden. Dat zullen wij aanstaanden Zondag doen. En nu gaan wij eens hier en daar huisbezoek doen. Daar neemt gij een *pedang* (inlandsch zwaard) van den wand, ziet ge niet hoe het gezicht van den man betreft? U heeft een fout begaan. Zulk een zwaard neemt die man nooit van den wand, zonder eerst een varken te slachten ter eere zijner voorvaderen (Baï Baï), want het is een erfstuk, en de *pedang* heeft vroeger wonderen verricht. Hij is er zeker van, dat waar die *pedang* treft, daar ook de dood volgt. Vandaar al die zakjes met wortels van verschillende houtsoorten — en het is verboden dat zwaard zoo af te nemen. De man beweert ook onkwetsbaar (*kabol*) te zijn. Zulks is zijn roem en heerlijkheid. Nu zal na ons vertrek, niet hij zelf maar een heiden, die *pedang dingin* (koud) maken, hier in de beteekenis van reinigen. Als trouw kerkganger heeft hij tevens steeds veel over voor de goede zaak, doch zijn *kapala prang* brengt in zijn oog mede, dat hij de gewoonten der vaderen moet onderhouden op dit punt.

Wat een flink huis staat daar! — waarom breekt men het af? — Het schijnt nog bijna nieuw te zijn, nu wij komen er weldra bij.

„Zoo vrienden, is het huis lek?”

„Neen Toewan!”

„Waarom het dan afgebroken?”

„Ja,” het hooge woord komt er uit, „de daksparren zijn verkeerd geplaatst, zoodat er juist een in het midden van de deuropening komt te liggen.”

„Wat geeft dat Eloama?”

„Wel Toewan, ik geloof het niet, maar mijne vrouw houdt niet op met te beweren, dat wij daardoor voortdurend met de koorts sukkelen. Zij heeft nu een oom geraadpleegd, die man is een heiden, deze heeft gezegd, dat de satan langs die spar, die juist in het midden van de deur ligt, in huis komt en ons ziek maakt, ik heb nu mijne vrouw toegegeven, dewijl zij niet ophield met mij te plagen, om het dak te veranderen.”

Zietdaar een paar staaltjes van hun bijgeloof — en deze kampong is op die zes huizen na, geheel door christenen bewoond. Die heidenen daar blijven heidenen, omdat zij tusschenbeide iets aan de christenen verdienen, als men de een of andere heidensche gewoonte voor zich wil laten waarnemen. Er bestaat bij hen wel eenig besef, dat het niets geeft, ook doet men het daarom zelf niet, maar laat het doen, omdat zij er nog niet geheel los van zijn.

Gij zijt werkelijk gesticht door de stille ernstige avondmaalsviering. Allen zijn in het zwart eenvoudig maar toch goed gekleed — en u begrijpt niet dat er onder die lieden zijn, die nog op sommige punten zoo op twee gedachten blijven hinken. Geduld, dat alles zal langzamerhand veranderen. Naarmate de geheele omgeving verbetert vervallen deze zaken. Er zijn er genoeg, die anderen er om bespotten, maar dat is de weg niet om hen te veranderen. Door Mijn Woord en Geest zal het geschieden heeft de Heiland beloofd. Hier is het over het algemeen nog goed. Sedert jaren wordt hier onderwijs gegeven en waar men dat voorrecht heeft, daar heeft men eene toekomst. Meer zal het u evenwel tegenvallen, indien u in eene andere kampong komt, waar nooit iets geleerd is daar hoort en ziet men andere zaken.

Wij gaan nu naar Pantey Deras, een groote kampong. Reeds aanstonds treft u het vuile en onordelijke van huizen

en omgeving. Sinds zeven jaren kom ik hier er woonden toen eenige christenen, thans bedraagt hun getal 200. De menschen zijn er over het algemeen wel, maar zie hoe echter hier het nette en beschaafde in kleeding en voorkomen reeds veel verminderd is in vergelijking met de vorige kampong.

„Wat beteekent die paal met die kokosnoot er op?”

„Daar is de kampong mede gereinigd vóórdat men laatst de *djagong* en *paddi* (rijst) plantte?”

Hier bevindt zich thans een oudste der gemeente wien ik opdroeg om op dien dag eene zamenkomst of een bidstond te houden, opdat de Heer der gemeente het werk hunner handen mocht zegenen. Het reinigen der kampong is een voorzorgsmaatregel, omdat misschien door een der bewoners een fout is begaan, bij deze of gene gelegenheid tegen de gewoonten of zaken, die ongelukken aanbrengen.

Wij treffen het echter niet bij onze komst, want er is eene moeder in het kraambed gestorven. Zij was christin. Wij brengen een bezoek in het sterfhuis.

„Wat is dat?” Hoor ik u vragen, „waarom heeft men bij deze vrouw doornen onder hare nagels gestoken?”

„Omdat men vreest, dat zij als *Boritianak* (booze geest), die de kleine kinderen en zwangere vrouwen aanvalt, weder in de kampong zal komen om kinderen en bevruchte vrouwen te beheksen.”

Door deze voorzorgen te nemen, met doornen onder de nagels te steken, zal zij het nu wel laten om iemand aan te grijpen. Vandaar dan ook, dat men zoo zelden kinderen buiten ziet als het donker is geworden. Christenen en heidenen hebben zich beijverd om te zorgen dat het voorbehoedmiddel wordt aangewend.

Morgen zullen wij hier een *pekoepoelan* (oefening) houden. Wij zullen dan gezellig bij elkander zitten en eenige zaken bespreken, die niet des Zondags bij de godsdienstoefening zoo gereedelijk kunnen behandeld worden. Hetgeen wij gezien en gehoord hebben is eene goede aanleiding ter bespreking. Dan zal ik hun de geschiedenis verhalen van

een Rottineeschen man en vrouw van hunne geboorte tot aan hun dood, waarin dan al die misbruiken en gewoonten, die onder dat volk in zwang zijn, eene plaats zullen vinden met eenige opmerkingen daarbij en waarbij dan het licht des Evangelies, als een helderen zon, al die duisternis zal bestralen. Aan uw verzoek om op te teekenen, wat ik gezegd heb, daaraan zal ik misschien later voldoen, nu echter heb ik daartoe geen tijd, want wij gaan verder en bezoeken nog de kampong Solaino.

„Welk een aardig kerkje niet waar?”

„Dat is zonder eenige pressing van de hoofden door de bevolking gezet, na eene duidelijke uiteenzetting van de noodzakelijkheid om eene plaats van bijeenkomst te hebben. Daar is Jozef, de oudste der gemeente, de eenige die lidmaat is. Hij is gehuwd. Deze is ook eene van die kampongs, die ik sedert zeven jaren geregeld kom bezoeken.

De man draait heen en weder, hij heeft zeker de eene of andere zaak op het hart.

„Is er wat vriend?”

„Ja, Toewan, Simon heeft weder rijst gestrooid.”

„Waarom?”

„Wel ze hebben hem weder bij een zieke gehaald en bij het geven van medicijnen heeft hij zijn vroeger bedrijf weder uitgeoefend.”

De man, van wien sprake is, komt daar zelf aan. Hij is een grijsaard van 80 jaren, doch nog helder van geest en vast van gang.

Hij was vroeger de *toekang pemali*, d. i. de man die offeranden deed bij zaai en oogsttijd, bij geboorte, ziekte en sterfgeval, in één woord, bij al die gelegenheden waar zijne hulp den goeden uitslag of de genezing noodig maakte. Voor vijf jaren trad hij tot de gemeente toe. Ik was er recht mede in mijn schik, vooral omdat hij openlijk in de godsdienstoefening verklaarde, dat hij zelf sedert jaren overtuigd was, dat hij om de voordeelen aan zijne bedriegerijen verbonden de goedgeloovigen bedrogen had. Simon beloofde toen nooit meer iets te zullen doen aan

afgoderij of kunstenaarijen, die hij wist dat toch niets konden baten. Hij beleed in Christus te gelooven en werd gedoopt. Door Simon ben ik achter veel gekomen, wat mij nog duister was in de gewoonten der Rottineezen.

„Zoo Simon!” — En ik dreig hem met den vinger.

„Is Toewan boos op mij?”

„Neen vadertje, maar waarom rijst gestrooid? — Ik heb er niets tegen, dat gij met inlandsche medicijnen de zieken helpt, maar gij moest uw woord houden en geene afgoderij plegen door rijst te strooien voor de boomen, waarvan gij de bladeren of de wortelen neemt.”

„Wat moet ik dan doen Toewan? — Ik neem wat van dien boom en bedank hem door rijst te strooien, want woorden kan de boom niet verstaan en doe ik dat niet, dan helpen de medicijnen ook niet. Toewan, bedank ik toch ook als ik iets van hem krijg.”

Men vergeete niet dat de inlander alles verpersoonlijkt, hij spreekt over boomen, wind, ziekte enz. of het menschen zijn. Vandaar hoort men als het stormt zeggen: „de wind heeft rood gezien.”

Rood is de kleur die men op Timor draagt als men ten strijde trekt, want men onderstelt dan, dat er in het gebergte reeds gevochten is. Zoo ook zegt men: „de wind is zeker boos, daar hij zoo hard blaast.”

Eenzoo zal men geen boom gekapt zien, of op de stomp vindt men een steen of stuk hout. — Waarom? — De ziel van den boom denkt nu dat zij omgehakt is. Bij ziekte heeft het zelfde plaats, men hoort vaak zeggen: „zij kroop binnen,” — vandaar dan ook dat men bij eene épidemie dikwijls op de huizen vlaggetjes ziet staan om de ziekte af te wenden. Dat verpersoonlijken van alles toont duidelijk aan, dat de inlanders nog geene kennis hebben van den aard der dingen. Zoo is het nu ook met Simon, de man vreest, dat de ziel van den boom waarvan hij bladeren of wortels genomen heeft hem kwaad zal doen en van daar het bedanken.

Na lang en breedvoerig praten schijnt het hem duide-

lijk, want zijn laatste woord is: „had Toewan mij dat maar eerder gezegd,” — en hij belooft voortaan geen rijst meer te zullen weggooien.

Voor ditmaal genoeg, ik heb, zoo reizende met u, het een en ander u doen opmerken, er is echter maar één slip van het kleed opgeligt. Wie nu de handen in elkan slaat en zegt: „zijn dat nu die inlandsche christenen!” — dien antwoord ik: „ja, zoo zijn ze nog, althans onder het volkje, waaronder ik werken mag, en zoo men het anders zou willen hebben, zou dit niets anders bewijzen, dan dat men geene rekening houdt met den tijd hoe lang het Evangelie er verkondigd is, noch met de eigendommelijke toestanden, waarin die inlanders zich bevinden. Of was, nadat ruim dertig jaren het Evangelie in ons Vaderland verkondigd was, alles in één slag vernieuwd? Hoeveel bijgeloof vindt men heden nog niet onder het volk in Nederland, dat zooveel onderwijs en voorlichting ontvangt. Nu zal het u dan ook wel begrijpelijk voorkomen, dat het zingen van klaagliederen door broeders over het niet verlaten van de gewoonten der inlanders, door hen die christenen zijn geworden onder het volk, waaronder zij werken, elken ingewijden in dien toestand, bijna tot de verdenking brengt: zouden die broeders wel een blik hebben op den toestand van het volk, waaronder zij werken en verkeeren?

Mij althans is het een verblijdend verschijnsel, als er maar eenigzins verandering is te bespeuren in enkelen, want dan kan men hoop koesteren op de massa.

Gelukkig zijn er die Christus liefhebben, en het verwondert mij menigmaal, dat, waar bijna in elke familie de minderheid christenen zijn, er niet meer van de heidensche gewoonten gevolgd worden.”

Onze broeder eindigt dit zijn schrijven met een kort bericht, dat het hem met zijn vrouw en kinderen welgaat en dat zijn werk niet geheel zonder zegen is. Hij wenscht op hartelijke wijze ons toe, dat de Heer ons sterke en Zijnen zegen geve op de pogingen onzer Vereeniging, om het Godsrijk uit te breiden.

BALI.

Br. Wiggelendam heeft, zooals wij vroeger reeds vermeld hebben, eene reis te voet gedaan naar het gebergte van Boeileleng, en zond ons daarvan een breedvoerig verslag. Daar hierin eenige bijzonderheden voorkomen, die ons nader bekend maken met dat land, willen wij het voornaamste uit dat verslag hier laten volgen.

„Al verwachten wij,” zoo vangt onze broeder aan, „op het eiland Bali niet, als de dichter van Psalm 121, onze hulp van de bergen althans niet in den zin, waarin hij die verwachtte van de bergen Israels, alzoo van de bergen op Bali ¹⁾, toch kan men hier er niet aan ontkomen, zoo men althans het gezichtsvermogen bezit, om dikwijls zijn oogen op te heffen naar de bergen.” Bali, zoo deelt onze broeder verder mede, is een zeer bergachtig eiland. Reeds op de Java-zee, ten oosten van Madoera, kan men bij helder weder duidelijk de hoogste toppen der bergen van Bali aan den zuidelijken horizon onderscheiden. Nadert men de reede van Boeileleng, dan breidt voor het oog van den aanschouwer zich langzamerhand een verrukkelijk vergezicht uit. Ver voor zich in het gebergte onderscheidt men dan ook een korte witte streep, die in werkelijkheid niets minder is dan een waterval, die langs een reusachtige trap van het gebergte zich naar beneden stort. Dit gezicht trok onzen broeder aan. Zeer wenschte hij dat gebergte eens te betreden, hetgeen hem eerst den 25 Augustus 1879 mocht gelukken, want lang duurde het eer hij de noodige inlichtingen gekregen had om een tocht te ondernemen in een land, waarin hij de wegen niet kende en waarin sommige wegen door tijgers onveilig worden gemaakt.

Op den bovengenoemden dag voelde onze broeder zich

1) Voor den Balinees behoort dit echter niet tot de zeldzaamste dingen, daar dit in drooge tijden ook bij sommige overtredingen herhaaldelijk het geval is. Dáár wonen ook groote goden, zegt hij.

sterk genoeg, en ging in den morgen kwart over acht met zijn huisbediende op reis. Hij had gaarne wat vroeger gegaan, maar hij was opgehouden door het helpen van zieken. De man van hunne Javaansche kindermeid liep ongevraagd meê door de dessas Bratan en Soekasada, waar hij weder van ons scheidde. Nu ging Br. Wiggelendam naar Bakoeng, waar een balinees woonde, een *Goesti*, die beloofd had hem te zullen vergezellen. Hij vond echter den man niet thuis; eene vrouw zeide, dat hij in de opium hut zat, waarop onze broeder, die geen lust had om de helft van den overigen voormiddag op hem te moeten wachten, besloot om maar zonder hem de reis voort te zetten. Hij keerde nu naar Soekasada terug en sloeg den weg naar Loembanan in, die vooraf door Sangket loopt, vervolgens naar Gitgit en dan verder landwaarts naar Tabanan voert. Deze weg kenmerkt zich door buitengewoon druk verkeer. Zelfs kwam hem daarop een man tegen met groote steenen potten uit Tabanan om die te Boeileleng te verkoopen. Tusschen Sangket en Loembanan heeft men hier en daar schoone vergezichten, terwijl men onafgebroken van Boeileleng tot aan Loembanan aan wederzijden van den weg het geruisch hoort van snelvlietende zich al lager en lager stortende beekjes.

De weg stijgt al meer en meer, hetgeen te Loembanan vooral duidelijk wordt als men naar de zee ziet, die zich hier veel grooter voordoet dan te Boeileleng. Hij liet te Loembanan de Balineezen vragen of van daar geen weg naar Kedoe geleidde — maar sommigen wisten niet eens waar Kedoe lag. Anderen zeiden, dat er een pad bestond van Ambergan, dat zuidwaarts gelegen is, naar Kedoe. Onze broeder ging daarop zuidwaarts en kwam in de nabijheid van een diepe rivier aan een huisje met een bloemtuintje, waar hij echter geen levend wezen gewaar werd. In dat tuintje zag hij o. a. verscheidene Afrikanen, die de Balineezen *goemitin* noemen. Ten oosten van dit punt ligt op ongeveer 10 minuten afstands de dessa *Padang Boelija* en ongeveer een uur afstands in het zuidoosten

Gitgit waarheen een weg liep. Ten westen was een bosch, waar langs ook een pad liep. Toen hij dit pad reeds had ingeslagen ontmoette hem juist een Balinees, dien hij vroeg waarheen dit pad leidde. Het leidde noch naar Abergan noch naar Kedoe, er was te Abergan een weg naar Kedoe, maar de man wees hem den weg naar Ambergan, dien hij reeds voorbij geloopt was. Hij volgde nu die aanwijzing en kwam aan een plas water, waardoor zijn jongen hem droeg. Verder opwaarts kwam onze broeder aan eene plaats, alwaar eenige boomen op een rijstveld stonden en onmiddellijk aan den weg zich een paar schoone ledige stalletjes bevonden.¹⁾ Hier rustte onze broeder wat uit en gebruikte eenig voedsel, door zijne vrouw hem medegegeven. Van hier nu ging hij verder op het gebergte aan en stond weldra voor de dessa Ambergan, die op een heuveltje is gelegen. De weg scheen zich hier in tweeën te deelen, een weg ging zuidwaarts, de andere zuidwestwaarts. Onze broeder ging den laatstgenoemden, maar moest aan het eind daarvan bij een oost en westwaarts loopenden dwarsweg opklauteren. Langs den laatsten lag eene rij Balineesche erven, met poorten in kleimuren even als te Boeileleng, maar menschen zagen zij niet. Hij liet zijn jongen hier naar den weg naar Kedoe vragen, waarop men naar buiten kwam en een pad aanwees, dat kronkelend zuidwaarts ging. Daar dit pad zeer slecht was, verzocht onze broeder, dat een van hen een eindweegs zou medegaan. Na eenig redekavelen dier Balineezen volgde, dat een uit hen medeging. Hij scheen in dienst van anderen te zijn, want toen hij meê ging riepen de Balineezen hem na, dat hij voor een ringgit (rijksdaalder) meê mocht gaan tot aan Kedoe. Onze broeder, die geen geld bij zich had en dit het eerste geval was dat hem geld gevraagd werd voor het wijzen van den weg, bood hem 200 duiten ($f\ 0.625$) aan die zijne vrouw aan den bediende had medegegeven om er des noods wat

1) Er hing een *Koelkoel*, d. i. alarmklok in, zij heeten *balé seka*.

Balischen kost voor te koopen. Maar vastberaden weigerde hij. Het modderig pad, dat steeds naar beneden ging, was zeer moeielijk, en soms gevaarlijk daar het smal en glibberig was. Op verscheidene plaatsen lag het aangrenzend rijstveld 5 à 6 voet lager, één misstap zou onzen broeder daarop hebben doen nederstorten. Dit verergerde nog toen zij aan eene breuk in dezen sawah-rand kwamen, waarin een paar bamboes naast elkander tot brug moesten dienen. Hij kwam er gelukkig over en moest de vlugheid in het loopen van den Balinees die hem voorging, bewonderen. Onder het voortgaan vroeg deze man of onze broeder geen opium schoof of opium bij zich had, hij was er aan verslaafd. Toen hij van den jongen, die hem uitlachte, het tegendeel vernam keerde hij terug zeggende, dat het pad nu duidelijk was en dat zij spoedig aan een *koeboe*, veldhut, zouden komen, waar zij heen moesten gaan en verder den weg vragen. Na eenig voortgaan kwam onze broeder aan de *koeboe*. Hier vond hij een welwillend man, die hem den weg verder wees en hem bracht tot aan een bosch, waar hij voor de eerste maal zijns levens eene menigte apen in de toppen der boomen zag. Zij daalden nu meer en meer af tot zij kwamen aan een bosch alwaar de man afscheid van hem nam.

Daar wij, door plaatsgebrek, hier moeten afbreken, hopen wij het overige in een volgend nummer te plaatsen.

MEDEDEELINGEN.

ZENDINGS DAG. Maandag den 25sten April, des namiddags ten 1 ure, examen der kweekelingen in het lokaal der Bewaarschool op den Springweg. Des avonds ten 7 $\frac{1}{2}$ ure bidstond in de Jacobi-kerk, voorganger Ds. C. Beets, predikant te Houten.

DINSDAG den 26sten April, des voormiddags ten 9 ure zamenkomst van het Bestuur alleen met de leden, correspondenten en afgevaardigden der Hulp-Vereenigingen, in het lokaal der Bewaarschool op den Springweg, ter bespreking van eenige onderwerpen in het belang der Zending.

Ten 1 ure in de Domkerk, Openbare Vergadering met alle belangstellende vrienden en vriendinnen der Zending, waarin, behalve door de gewone sprekers, ook nog zal gesproken worden door Ds. van Herwaarden te Arnhem, Ds. Moulijn van Nijmegen en Ds. Heldring van Bussum.

Na afloop dezer plechtigheid zal er gelegenheid zijn om deel te nemen aan een eenvoudig gemeenschappelijk middagmaal, tegen betaling van f 1.—. Zij die daaraan wenschen deel te nemen, worden verzocht dit uiterlijk drie dagen te voren op te geven aan den WelEd. Heer Vermeys, Oude Gracht alhier.

Dinsdag avond ten 8 ure zal er weder eene gezellige zamenkomst in het Gebouw voor K. en W. zijn, waartoe afgevaardigden, correspondenten, die den Zendingsdag bijwonen, met de Broeders, leden der Vereeniging te Utrecht, worden uitgenoodigd.

Uit een vijftal aspirant-kweekelingen is na afgelegd examen J. P. Zuidema uit Reitsum tot het proefjaar onzer kweekelingen toegelaten, terwijl de leerling E. F. Ploos van Amstel met den 1sten April zijn proefjaar zal geëindigd hebben en tot kweekeling is aangenomen.

ONTVANGSTEN.

Dienst 1880.

15—28 Februarij.

BARNEVELD: contributien	f 10.—
» catechisatiebus Ds. <i>Ris Lambers</i>	» 5.—
BERLICUM: bus van de Zaterdag avond bidstond voor de Zending	» 4.50
DOORNSPIJK: van de Zend. vereeniging	» 10.—
DORDRECHT: contributien	» 485.91
» catechisatiebus Ds. <i>Loeff</i>	» 32.—
HARMELEN: $\frac{1}{2}$ opbrengst I. en U. Zending	» 8.—

HATTEM: contributie	f	15.—
» bus mej. <i>L. Sanders</i>	»	2.50
HEDEL: contributie	»	5.—
HEERJANS DAM: door den Heer <i>W. v. Woerkom</i>	»	2.—
LEEWARDEN: contributie	»	52.50
» kleinigheden per maand	»	10.20
» mej. <i>K. H.</i>	»	2.—
» de knechts van den Heer <i>T. M. Jongbloed</i>	»	2.—
» <i>H. P. Heereveen</i>	»	2.50
OUDEWOUDE: catechisatiebus	»	10.80
RANDWIJK: contributie	»	20.—
» $\frac{1}{2}$ collecte	»	3.30
REITZUM: zendingsbus Pastorij	»	10.—
SPANNUM C A.: kerkezakje	»	20.—
SPRANG: door <i>Ds. Lauts</i>	»	8.20
TJAMSWEER: contributie	»	25.—
VLISSINGEN: contributie	»	44.80
» vrouwenhulpvereniging	»	36.60
» coll. en Bussen	»	41.47*
» Pinkstercollecte	»	24.83
» Giften en Legaten	»	34.01
VREESWIJK: contributie	»	1.—
» Coll. en Bussen	»	3.50
WARNSVELD: contributie	»	12.50
WARMOND: contributie	»	57.50
» catechisatiebus	»	8.60
» $\frac{1}{2}$ Pinkstercollecte	»	10.50
WAGENINGEN: contributie	»	5.—
WIJNGAARDEN: <i>Ds. Tichelaar</i>	»	10.—
ZWIJNDRECHT: contributie	»	70.70

Dienst 1881.

15 Februarij—15 Maart.

ANGEREN: <i>Ds. Kruijf</i>	f	7.50
BABAUW (TIMOR): door <i>Br. Niks</i> uit de gemeente	»	20.—
BROEK O.L.: <i>B. Balder</i> voor loskopen slavenkinderen	»	17.—
CAMPERLAND: hulp zend. vereeniging	»	7.—
DEDEMSVAART: jongelingsvereeniging	»	5.61
DELFSHAVEN: van de zend. vereeniging	»	10.—
EEMNES: contributie 1880	»	44.60
» Coll. en Bussen	»	21.36
EEMNES: Pinkstercollecte	»	8.88
FRANEKER: <i>Chr. jongelingsvereeniging</i>	»	3.—
*S GRAVENHAGE: arrowroot	»	65.60

'SGRAVENHAGE: door Mevr. <i>Gerth v. Wyk</i> :		
»	van een Zusterkring	f 5.—
»	<i>N. N.</i>	» 2.50
»	<i>H. E.</i>	» 2.50
		f 10.—
GENDRINGEN:	Chr. jongelingsvereniging	» 5.—
HARLINGEN:	Chr. jongelingsvereniging	» 10.—
»	mej. <i>F. Lamminga</i> verzameld door kinderen der	
	zondagschool	» 1.70
»	catechisatiebus Ds. <i>v. d. Flier</i>	» 7.50
»	zendingsvereniging van dienstmeisjes	» 30.—
HEEMSE:	catechisatiebus	» 10.—
HEUSDEN:	ged. collecte	» 5.80
HILVERSUM:	meisjesvereniging	» 10.—
LEIDEN: door Ds. <i>Brouwer</i> :		
»	contributie <i>Bink</i>	» 2.50
»	Busje	» 7.—
»	<i>N. N.</i>	» 0.50
MENALDUM:	zendingsbus Chr. jongelingsvereniging	» 2.50
NAALDWIJK:	Chr. jongelingsvereniging	» 2.50
NEDERHEMERT: mevr. <i>v. Nagell</i> ged. opbr. bus zondagschool		
	<i>N. Hemert en Rietschoof</i>	» 10.—
MUMANSDORP:	<i>G. A.</i>	» 5.—
ROTTERDAM: door den zend. kweekeling <i>v. Balen</i> van <i>J. D.</i>		
	<i>d. G.</i>	» 2.50
»	<i>N. N.</i>	» 4.—
UTRECHT:	coll. bidst. 21 februarij	63.10 ³
»	<i>N. N.</i> zendingsbus	» 10.—
»	<i>N. N.</i> voor loskooopen slavenkinderen	» 45.—
»	<i>N. N.</i> door Ds. <i>Merens</i>	» 100.—
»	arrowroot	» 7.50
»	mej. <i>V. V. V.</i> door Ds. <i>Verhoeff</i>	» 100.—
»	<i>J. V.</i> door Ds. <i>Verhoeff</i>	» 0.50
»	zendingsbus kring der zend. kweekelingen	» 9.50
»	Jufvr. <i>B.</i> door Ds. <i>Verhoeff</i>	» 2.50
VALKENBURG:	Ds. <i>Lion Cachet</i> restitutie van reiskosten	» 6.90
WINTERSWIJK:	<i>N. N.</i> door <i>Ev. Stroes</i>	» 100.—

Voor de uitrusting.

Bij mevr. *Merens*: Uit Rijnsburg, van de Christelijke meisjesvereniging „Maria” 12 handdoeken, 12 zakdoeken, 3 paar sokken en f 5.—; Maarssen, van de zendingsvereniging aldaar 1 tafellaken, 12 servetten. Van de meisjesvereniging te *W.*; 12 handdoeken 6 vrouwenhemden.

Bij freule *de Mey v. Alkemade*: Utrecht, van *B. v. S.* f 3.— zendingsbusje van de Johanna naai- en breischolen f 7.42. Item bewaarschool f 9.84.

Gedrukt en te bekomen bij Kemink & Zoon te Utrecht. Prijs 10 Cts.